

סימני הסדר...

פי"ט ע"פ החת"ס-פסח

קדולת ז' כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחמא, רוצה לומר שאי אפשר שלא יהיה על כל פנים קצת חסרון במעשה המוב עצמה שעושה, כי חמא פירושו חסרון.

9. אורות הקודש ג' עמ' רמ"ז

הצדיק האמיתי דעתו שפלה עליו לאין שעור, מפני שהוא מכיר את גודל הכיעור של הרע המובלע בו, בין מצד הרע הכללי של העולם כל זמן שלא נתברר כולו, בין מצד העצם של המהות של הצד הרע שבנפשו עצמו, בין מצד חלישות הרצון וסתימת אור היושר והצדק, שאינו מאיר בחלקים רבים מכחותיו.

10. עין איה כרכות ב' רכ"ד

"ואמר רבא לא איברי עלמא אלא לצדיקים גמורים ולרשעים גמורים."

שהיה האדם חפשי בכחיה, זאת היא תכונת האדם וגדרו וע"ז נברא האדם. ותכלית הכללית יוצאת מן הרשעים ג"כ, אלא שאי לו לרשע שבחר שיצא התכלית הכללית מצדו בדרכים רעים שמסבבים רעות לו ולזולתו, ואשרי לצדיק שבחר לעבוד לתכלית הכללית באורח ישרה המלאה אור וטוב לו ולעולם. אבל בעיקר הדבר שיהיו מהמין האנושי צדיקים וגם רשעים זהו חק היצירה ותעודתה. אבל זה ודאי שהיצירה על מתכונתה נוסדה שיהיו הנפשות נפשות גדולות ואמיצות, בעלי כח ורצון כביר וראויות לעשות גדולות. ע"כ כשהיו צדיקים יעשו צדקות גדולות ורבות ערך ויהיו לברכה בארץ, וכשהיו רשעים יהיו מרגיזי ארץ ומרעישי עולם ברשעם, אבל יהיו אנשים גדולים רבי פעלים. זאת היא תכונת היצירה לאמתתה, אלא שטבע היצירה שכחה השלם יצא רק בחלק ממנה, ורבים מיצורים יצאו שלא לפי שלמות הכונה התכליתית וישתלמו בהמשך הזמנים. ע"כ עיקר בריאת עלמא היא שיהיו בה אנשים גדולים, בעלי נפשות גדולות ושאיפות חזקות ורבות ערך. וכיון שהבחירה היא בהכרח חפשית, הלא אי אפשר לומר אחרת, ל"א שאיברי עלמא אלא לצדיקים גמורים ולרשעים גמורים, שהם המה בעלי הנפשות הגדולות רבות האון. אבל הבינונים, הנדים בחפצם כאשר ינדו הקנה, הם אינם האנשים של שלמות היצירה. שכיון שהאדם עלול לנטות פעם לטוב ופעם לרע הוא אות על רפיון נפשו וקטנותה. ולא זו היא תכלית היצירה ומטרתה, הכונה העליונה היא שיהיו נמצאים אנשים רבי ערך ורבי כח, שהם ראויים להעשות על ידם דברים גדולים, ולא ננסים ונפשות שפלות מתגודדים קנים ונטים לכל ח.ח.

4. תהילים א', א'

אֲשֶׁרִי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הִלֵּךְ בְּצַעַת רָשָׁעִים וּבְדַרְךְ חַטָּאִים לֹא עָמַד וּבְמוֹשֵׁב לְצִים לֹא יָשָׁב.

5. מסילת ישרים ה'

וְתִרְאֶה קָשִׁי וְהִלְצֹן וְהִסְתַּתְתָּנוּ הַרְבֵּה, כִּי כְמוֹ הַמִּגְן הַמְּסֻזָּח בְּשִׁמּוֹן אֲשֶׁר יִשְׁמִים וְיִפִּיל מַעְלָיו הַחַצִּים וּמִשְׁלִיכֵם לְאָרֶץ, וְלֹא יֵינַח אוֹתָם שְׁיָגִיעוּ אֶל גִּזְף הָאָרֶם, כִּן הִלְצֹן בְּפָנֵי הַתּוֹכְהָ וְהַמְּרַדּוֹת, כִּי בְּלִיעֲנֹת אֶחָד וּבְשִׁחוֹק קָטָן יִפִּיל הָאָרֶם מַעְלָיו רַבּוּי גְדוֹל מִן הַהִתְעוֹרְרוֹת וְהַהִתְפַּעְלוֹת... וּכְבַח הַלִּיעֲנֹת יִפֵּל הַכֹּל לְאָרֶץ וְלֹא יֵעָשֶׂה בּוֹ רֶשֶׁם בְּלֹל ... וְכִבְר גְּדוֹד אִמֵּר חֲכָמִים וְזָרוּנָם לְבָרְכָה (עבודת זרה י"ח, ב) שְׁהִלֵּץ מִכִּיָּא הִיִּסוּרֵין עֲלֵיו. וְהוּא מַה שְׁהִתְנוּב עֲצָמוּ מִבְּאָר בְּפִרוּשׁ (משלי י"ט כ"ט), "נְכוֹנֵנוּ לְלִצִּים שְׁפָסִים" ... שְׁאֵלָה לֹא יִהְיֶה לָהֶם כַּח בְּלִיעֲנֹתָם לְדַחֲוֹתָם מַעְלֵיהֶם כְּאֲשֶׁר יְדָחוּ הַמְּזוֹסְרִים.

6. משלי כ"ד, ט"ז

כִּי שֶׁבַע יִפֹּל צָדִיק וְקָם וְרָשָׁעִים יִבְשְׁלוּ בָרֶעַךְ:

7. קהלת ז', כ'

אָדָם אֵין צָדִיק בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטָא:

8. נפש החיים א', ו'

...ומאז נרם על ידי זה ערכוביאו גדולה במעשיו, שכל מעשיו האדם המה בערכוביאו והשתנות רבים מאד, פעם טוב ופעם רע, ומתהפך תמיד מטוב לרע ומרע לטוב, וגם המעשה המוב עצמה כמעט בלתי אפשר לרוב העולם שתהיה כולה קדש וזכה ונקיה לגמרי, כלי שום נמיה לאיזה פניה ומחשבה קלה לגרמיה, וכן להיפך בהמעשה אשר לא טובה גם כן מעורב בה לפעמים איזה מחשבה לטוב לפי דמיונו, וגם הצדיק גמור שמימיו לא עשה שום מעשה אשר לא טובה ולא שח מימיו שום שיחה קלה אשר לא טובה ח"ו, עם כל זה כמעט בלתי אפשר כלל שמעשיו הטובים עצמם כל ומו חייו, יהיו כלם בשלימות האמיתי לגמרי ולא יהיה אפילו באחת מהנה שום חסרון ופגם כלל, וזה שאמר הכתוב

שהמדריגה פחותה כשאינו מתעורר יעל ידי עצמו אלא על ידי מוכיחים בעם המעוררים אותו לתשובה. והנה פחיתתו באחד מג' דברים כידוע, כי מלחמות היצר לוחמת בקרב האדם ומחשבתו ויקשה עליו לפרוש, אם לא על ידי הרגל וחשק רב לאהבת ה'. והשב על ידי מוכיחים, או שיטבול מרורים הרבה עד שיעמוד נגדו, או דבר פחות מזה והוא שיאמר לעבוד ה' מפני רב טוב הצפון לצדיקים לעתיד לבא ונמצא עובר שלא לשמה, או דבר פחות מזה והוא מפני שבח העולם הזה על מנת שיקראוהו רבי וכדומה. וזה מגיד רחצה כשרוחץ על ידי המגיד אזי יציא המצה והמתולקת של היצר, באחד מג' דרכים לא טוב,

או מורד מורך שיטבול מיריות הרבה עד שירגיל עצמו בעבודת השי"ת, או שולחן ערוך צפון ברוך, שצריך המוכיח לפאר ולשבח לו השולחן ערוך הצפון לצדיקים לעתיד לבא, נמצא עובר שלא לשמה, או דבר יותר גרוע והוא הלל נרצה שירצה בשבח והלל העולם הזה, וכן לא יעשה.

1. דרשות חת"ס פסח א'

קדש וכו'. הרוצה לקדש ולרחוץ מטומאת וזהמתו, אזי כרפס יחך, הכונה ע"ד טוב לגבר כי ישא עול כנעוריו (איכה ג' כ"ח), אשרי המתגבר על יצרו כעוד שהוא איש (ע"ז י"ט ע"א), ואמנם עקרי הקדושה והרחיצה המה ע"ד הממוצע חציו לה' וחציו לכס"ב. וזהו כרפס יחך, שיחך לחצי בעוד שהוא כר ופס, כי כר הוא ימי הכחות כמו כרמל שפירושו וכן ומלא רך ונערי, ופס הוא ריבוי כמו פיסת בר (תהלים ע"ב ט"ז), שפירושו ריבוי בר, הי"ץ כשהוא רך נעור ומרובה בשפע, אז יחך חציו לה' וכר וממילא יהיה כולו קודש לה'.

אך כשהוא מגיד רחצה, פירוש

2. הגדה של פסח

בְּנֵד אֲרַבְעָה בָּנִים דְּבָרָה תִּזְרָה:

אֶחָד חֲכָם. וְאֶחָד רָשָׁע. וְאֶחָד תָּם. וְאֶחָד שְׂאִינֵנוּ יוֹרֵעַ לְשֹׂאוֹל:

3. מהר"ל דברי נגידים ס"ה-ס"ז

ביאור ענין זה הוא כי הבנים נחלקים דוקא לד' חלקים. כי יש בן שמוסיף חכמה ומדע כעבור שהתחכם לדעת דברים שאינם לפניו. והוא מתחכם עליהם וקנה חכמה. וזה נקרא חכם כעבור שקנה חכמה. השני שאין בו תוספת ואין בו מגרעת וזה חכם שאינו מתחכם בדיעה יתירה רק לשאול על הדברים כאשר יראה שינוי. וזה מגדר תמימות הידיעה שאינו מוסיף ואינו גרע. שכל מה שיראה שינוי ראוי לו לשאול ואם אינו שואל חסר מן הידיעה. והג' הוא שפחת מן הידיעה שאע"ג שהוא רואה שינוי אינו שואל עליו. וזה חסר כודאי ונקרא שאינו ידע לשאול. אמנם יש הפך החכם כמו שהחכם מתחכם בדיעה יתירה ותוספת. כך יש כנגדו חכם להרע לשאול דברי מינות... שהיא חכם להרע. וזה נקרא רשע פי' רשע בחכמה להתחכם בדברי מינות. שכל אשר נוטה לרע נקרא רשע. לפיכך אלו ארבעה בנים כוללים כל חלקי הבנים ואין עוד אחר זולת אלו.